

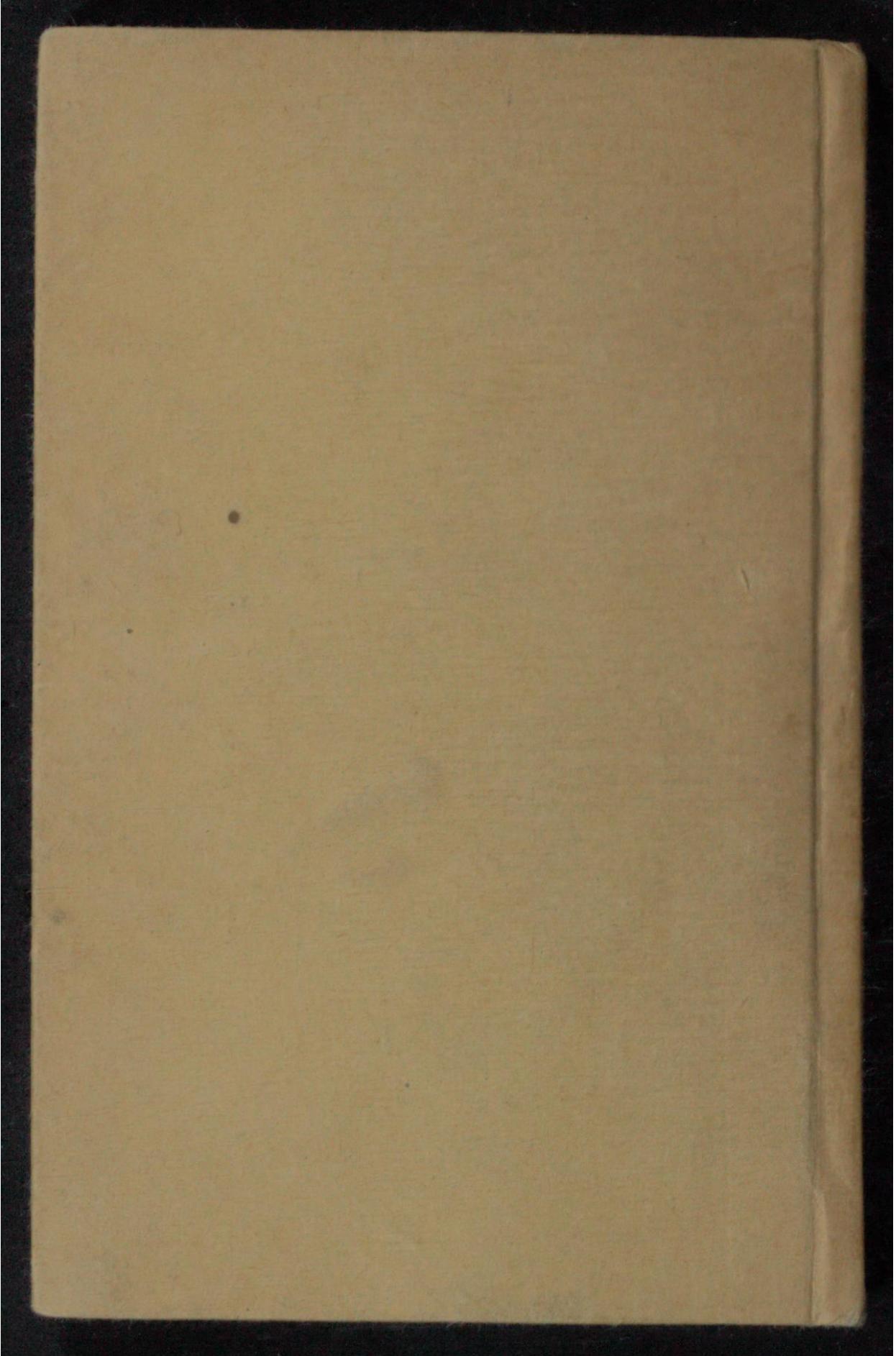
1160

G

42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1160 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1160 G 42

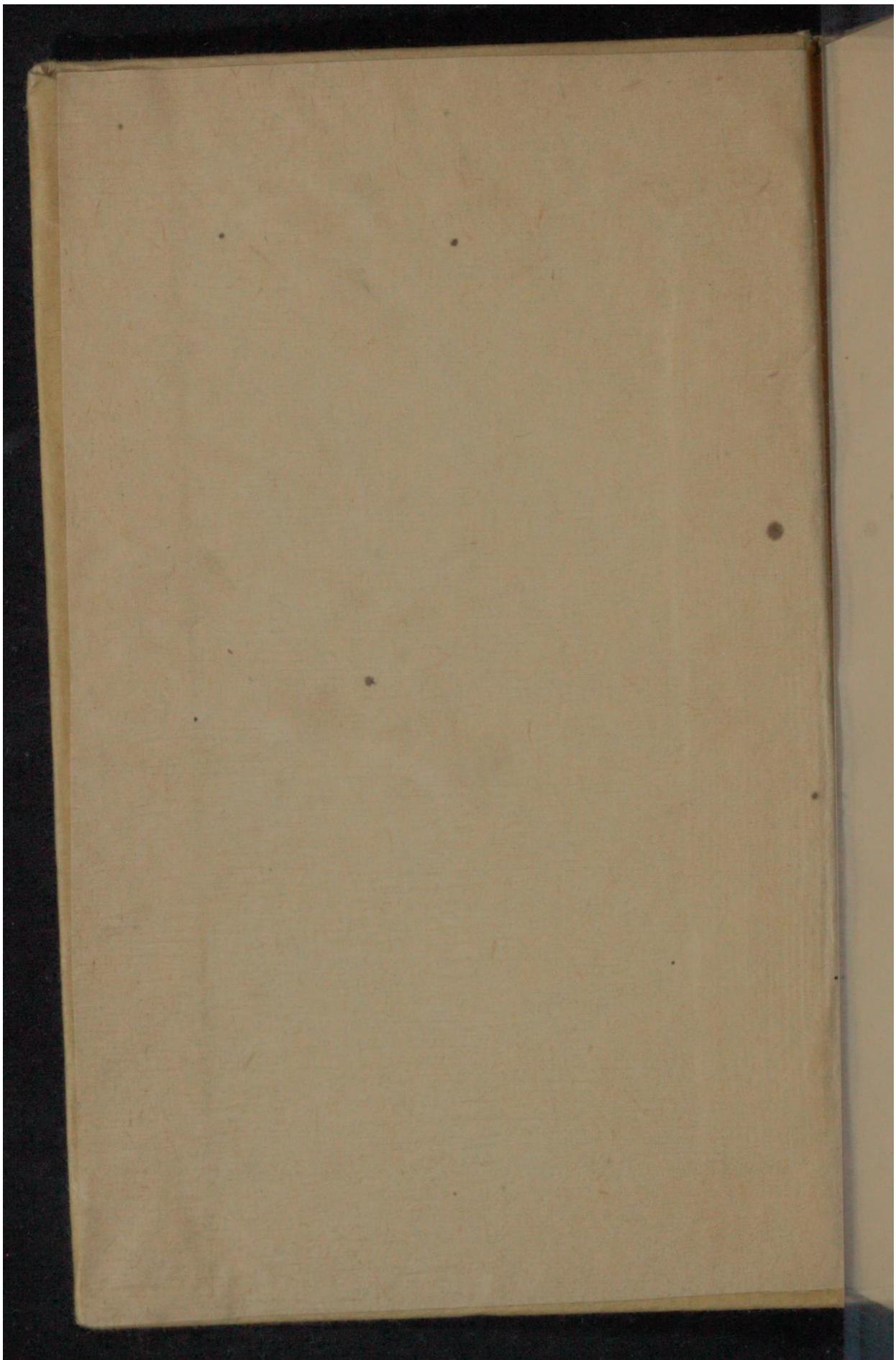
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1160 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1160 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1160 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1160 G 42

C
BUR
DISPU

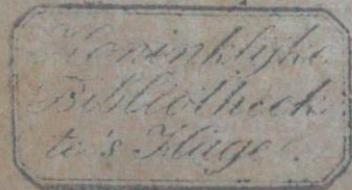
A

KW 1160 G 42

CLARISSIMI VIRI
BURCHERI DE VOLDER
DISPUTATIONES PHILOSOPHICÆ
OMNES
CONTRA
A T H E O S.

MEDIO BVRGI,
Apud JOHANNEM LATERANUM.
1685.

DISPU

A D

mentum
petur, q
sed quod
tione om
Divisum
In securi
eius cog
terum sc
ni quadra
que. Ta
quomodo
lent, m
nitum
cette la

3.

DISPUTATIO PHILOSOPHICA
Contra
A T H E O S.
T H E S I S I.

Si tulla omnino res sit quæ diligentem merito humanæ mentis ad se allicere digna est attentionem, certe ea est quæ infinitas Divinæ Majestatis spectat perfectiones; illa enim non eam tantum ob causam accuratam meretur cotemplationem, quod circa id occuperur, quo nihil pulchrius, nihil perfectius, sed quod præcipuum est, quia hac fine cognitione omnia fluxa, omnia caduca. Etenim ut Divinum Numen unice causa est omnium, quæ in rerum universitate aut sunt, aut esse possunt, sic ejus cognitio, ea est, ex qua reliquarum omnium rerum scientia, evidentiaque tanquam perenni quadam ex scaturagine fluunt, deducunturque. Taceo omnem pietatem, religionem, quicquid est sanctum honestumve penitus aboleri, nisi Deus agnoscat, quo hæc omnia nituntur. Qua propter si ulla de re, de hac certe laborandum est summopere, & ita qui-

A 2 dem

dem laborandum, ut non contenti verisimili-
bus quibusdam rationibus de Dei persuaderi ex-
istentia, ejus firmitatis argumenta investige-
mus, quæ vel prefractissime dubitantes de hac
tantæ rei veritate convincant, nec Mathemati-
carum rerum evidentiæ vel hilum cedant. Si
enim vel in rebus ad praxin vitæ spectantibus,
ubi sæpen numero agitur de re pusilli admodum
momenti, non soleamus verisimilitudine niti,
ubi certo, quid proficuum sit, licet dignosce-
re, multo sane id minus in hac causa faciendum
erit, in qua non fluxum aliquod, nec diut dura-
turum commodum incommodumve spectatur,
sed id quod perpetua sive tranquillitate sive in-
quietudine animum afficere potis est, cumque
vel ad summæ felicitatis spem erigere vel in in-
felicissimum desperationis barathrum conjice-
re.

I I.

Imo huic rei & eo insistendum magis, quia
omnibus sæculis non defuere, qui nescio qua
animi perversitate Divini Numinis agnitionem
sive superstitioni & vano hominum terrori, sive
etiam Politicorum technis, non veræ, & sanæ
ascripserunt rationi. Inrer quos aquid antiquos
recensentur Eudemus, qui eos, qui longe præ
ceteris sive animi sive corporis excellebant doti-
bus, Deos vocatos sibi imaginabatur; Prodicus
Chius, qui Solem, Lunam, & uno verbo
quicquid vitæ prodesset pro diis habitum fuisse
iomiabat, juxta versiculum,

T

Τὸ γὰρ τέλος με, τὸς εγὼ κείω Θεόν.

Nam quod me alit, id ego judico Deum

Protagoras, qui ab Atheniensibus capitibus condemnatus fuit, eo quod scripsisset, πεῖ Θεῶν
τὸ εἰ ἐστιν, οὐδὲν οὐτε εἴσι, δύναμις
λέγεται. πολλὰ γὰρ εἰσὶ τὰ καλύπτα με;
De Diis neque an sint, neque quales sint habeo dicere. *Multa enim sunt quae me inhibent.* Sext.
Empir. contra Mathemat. Plures, quod facile possem, adducere mihi animus non est, tum quia id ad rem parum facit, tum quia de multis non satis constat, reverane Deos negaverint, an vero ineptas Gentilium de Diis opiniones & frivolas nænias contemserint oppugnarintque. Quam rem inquirere præterquam quod hujus loci non sit, hominis foret suo otio abutentis,

III.

Quibus si non omnino, proxime tamen accedere videntur duæ non ignobiles Philosophorum sectæ, qui etsi nominatim Deos non prescriberent, eorum tamen omnem claram evidenterque; perceptionem negarunt. Qua in causa primum locum tenent Sceptici, οὐ μᾶλλον εἶναι οὐ μὴ εἶναι Θεοὺς λέγοντες, non magis esse, quam non esse Deos afferentes. Sext. Empir. qui etiam Scepticum ea de causa præ reliquis Philosophantium Deosque asserentium sectis constan-

A 3

tiae

tiæ collaudat, utpote μετὰ μὴ τὰ πάντα εἴθι οὐ τὸς νόμος λέγων εἶναι Θεός, καὶ πᾶν τὸ εἰς τὸν τέλον ἔργον εἰσέβαλλον συντείνον ποιῶν. τὸ δὲ ὄντον οὐδὲ τὴν φιλοσοφίαν γνωτίσει μηδὲν αποτελεόμενον. ex more patrio & legibus Deos asseverans, omniamque efficiens quæ ad eorum cultum & venerationem spectant, sed quantum ad Philosophiam inquisitionem nihil temere pronuncians.

IV

Neque vero ab his toto coelo differre censendi sunt *Academici*. Nam licet illis omnibus *Atheismi* crimen impingere mihi religio sit, negari tamen nequit, quin ut omnia alia ita & Deos posuerint inter ea quæ percipi non possunt. *Academici* nimirum, teste Cicerone, placet esse rerum eiusmodi dissimilitudines, ut aliae probabiles videantur, aliae contra; id autem non esse satis, cur alia percipi posse dicas, alia non posse, propterea quod multa falsa probabilita sint, nihil autem falsi perceptum & cognitum possit esse. In quam sententiam cum de sensuum & rationis evidentia disputant, certe id liquet eos, si forte Deum non negarunt, ejus tamen agnitionem censuisse ad summum probabilem tantum esse, ac tales qualis etiam esse possit falsa. Neque vero eos in Deorum causa hac generali Hypothesi descivisse vel ex eodem Cicerone manifestum reddi potest, qui in *Academ.* suis quæstionibus conferens Stoicorum negantium sine Deo posse quidquam opinionem cum ea quæ esset Stratonis negantis.

gantis opera Deorum uti se ad fabricandum mun-
dum tandem Academicus sustinens personam in-
fert, Nec Stratoni tamen assentior: nec vero tibi,
modo hoc, modo illud probabilius videtur; cui con-
sentaneum est quod lib. 2. de Natura Deorum a-
pud eundem Ciceronem Balbus Stoicus ait, Acade-
micos de Diis immortalibus habere errantem & va-
gam, non ut nos, stabilem certamque sententiam.

V.

Quæ quidem eam ob causam adduco, ut
manifestum reddatur eos qui omnibus illis me-
delam adhibere student, & tam qui Deum
perfracte negant, quam qui eum dubitan-
ter satis agnoscunt, de hac certissima & sum-
me necessaria veritate convincere satagunt,
id agere oportere, ut non tam iis insistant
rationibus, quæ summa verisimilitudine ati-
cui persuadere potis sunt, quam ut eas adhi-
beant machinas, quibus assensus etiam contu-
maciter licet negantibus vel invitis extorqueat.
Nisi enim ea evidētia Dei demonstremus
existentiam, qua ullæ liquere possunt Mat-
hematicæ veritates, idque ex principiis ita per
se cognitis ut nulli Geometrarum cedant axio-
mati, habebit semper Scepticus, quod caville-
tur, quo infirmum argumenti robur diluat.
Habebit Academicus quod objiciat se forte qui-
dem ea ratione probabile existimare Dari Deum,
sed ita tamen ut falsum esse queat. Nam se id
non percipere. Neque enim eam evidentiam
argumenti, quæ ad perceptionem necessaria
est, animadvertere.

A 4

Non

¶

Disputationes Phil.

V I.

Non igitur Divinam existentiam deducemus ex universali tantum non omnium hominum consensu, cum quia illum consensum negare *Scepticis* esset facile, nobis evincere admodum difficile; tum vel maxime quia quamcumque etiam verisimilitudinem hic consensus afferre posse videatur, facile tamen reperirentur etiam inter eos, qui paria cum *Scepticis Academicisque* dubitando non facerent, quibus placeret cum *Seneca*, *pessimi argumentum esse turbam*, & qui cum *Verulamio* existimarent homines etiam si insanirent ad unum modum & conformiter satis bene inter se congruere posse.

V II.

Neque etiam ex fabrica ipsius mundi, aut ulla rerum sensilium existentia argumentabitur, non quod existimemus ea ipsa Dei existentiam non evincere, si nobis res sic cum iis qui res sensiles affirmant, sed ne nosmet ipsos *Scepticis* deridendos præbeamus, ea nostri ratiocinii assumentes fundamenta, quæ ab ipsis pro falsis aut fane pro incerti haberi obscuro non est. Statim quippe illi nobis regerent. Quid queso tu mihi admirandam mundi jactas constructionem? quid tu res sensiles in scenam producis? cum mihi haec tenus incertum sit, sitne illa constructio tam admiranda, ut nullum praeter Deum ipsum agnoscere queat auctorem?

Nec

Nec hoc tantum , imo cum me fugiat deturne
ullus mundus , deturne quidpiam sensile. Quo
fundamento negato nonne corruit omnis hæc
demonstratio ? Non adducam plures exceptiunculas
quibus horum argumentorum vim & effi-
ciam elevare conati sunt , qui à Scepticis Academisque
starent. Ubique enim obviæ sunt. Id tan-
tum monebo , aut illos penitus suo scnsui relin-
quendos esse , aut certe contra illos utendum
esse iis principiis , quæ negare nec ausint nec
possint. Qua ex re præterquam quod nullum
incommodum sequi valeat , id sane conseque-
mur ut & illis satisfiat , & simul ut reliquis quibus
non ita difficulter persuaderi potest , certior fir-
miorque scientia contingat , ubi animadverie-
rint iam clare menti nostræ sui vestigia impressi-
sse Deum , ut ne contumacissimi mortalium ,
si modo attendant , assensum queant cohibere.

V I I I .

Veum omnis difficultas in eo est , taliane
Principia inveniri possint. Qui enim omnia
negantibus , aliquid extorqueri potest quod non
neget ? Qui invenire aliquid est quod incon-
cussum sit iis qui cœlos , terras , maria , & quic-
quid sensibus obyiam est , negare sustinent ? Ni-
hil cete aliud , omnia circumspicienti restat
præteipsas cogitationes , ut pote quæ ita nobis-
cum conjunctæ sunt , ut eás propter intimam
quam e iis habemus conscientiam , excutere nul-
lomodo liceat. Et queso , quis est qui ulla ra-
tione.

A 5

tione dubitare queat, an cogitet? Quantumcumque enim dubitationi indulgeat, non tamen hoc efficiet, ut se cogitare nesciat. Quod ipsum est quod Augustinum impulit, ut, in inquisitione, quam instituit de Deo & mente, cogitationem pro fundamento poneret. *Soliloq. l. 2. R. Tu qui vis te nosse, scis esse te?* Aug. Scio. R. Unde scis? A. Nescio. R. Simplicem te sentis an multiplicem? A. Nescio. R. Moveri te scis? A. Nescio. R. Cogitare te scis? A. Scio. R. Ergo verum est cogitare te. A. Verum. R. Immortalem te esse scis? A. Nescio, &c.

IX.

Verum existimabit forte quispiam, & hoc Scepticis pro incerto habitum. Quod si ve maxime verbo id negarent, eritne ullus qui dubitat fieri posse, ut ex animo de cogitatione sua dubitent? Verba autem non spectamus, res ipsas animadvertis. Deinde non ita ab omniratione alienum id hominum genus fuit, it cognitionem inter dubia secluderent. Manifestum quippe est illos ne Phænomena quidem negasse, tantum abest ut suis cognitionibus fidem non adhibuerint. Qua de re Sextum Empiricum audiamus, lib. I. Pyrrh. Hypoth. c. x. ita differentem;

εἰς λέγοντας ὅποι αὐτοὶ τὰ φαινόμενα οἱ ξενάγοι, ἀνυκνοῖ μας δοκίσιν εἴναι τὰς παρ' ἡμῖν λεγούσας. τὰ γαρ κατὰ φαντασίαν παληύει, ἀβεγάντως οὐδὲς ἀγούσεις αὐγκατάδεσσι, οὐκ

αστρέ-

αὐτοῖς περιπέμψει τῶν δὲ ἐσὶ τὰ φαινόμενα.
 Qui autem ajunt Scepticos phænomena tollere, ea
 quæ à nobis dicuntur audisse non videntur; Non
 enim evertimus ea quæ secundum visum pati possu-
 mus, quæque nos præter voluntatem ducunt ad af-
 sensum. Ea autem sunt Phænomena. Cujus rei
 dein exemplum addit, οἷον φαινεται ἡμῖν γλυ-
 κάσιν τὸ μέλι. τῷτο συγχωρεῖμε. γλυκαζόμενα
 γαρ ἀφηπκᾶς, εἰ δὲ καὶ γλυκό ἐστιν ὅσον δῆλον τῷ
 λόγῳ ζητῶμεν, ut appareat nobis dulcescere mel;
 hoc concedimus, dulcorem enim sensu percipimus,
 an vero dulce sit quantum ratio valet quærimus.
 Et c. seq. κειτέλον τοῖνυν φαρδό εἶναι της Σκεπτι-
 κῆς ἀγωγῆς τὸ φαινόμενον, δυνάμει τὴν φαινό-
 σιαν γίγνεται καλεύντες, ἐν πείσει γαρ ἀβελήτῳ
 πάθει κειμένη ἀγήτιτος ἐστιν. Criterium igitur
 Scepticæ institutionis dicimus esse id quod appareat,
 ita ipsam visionem potestate vocantes, cum enim
 illa posita sit in persuasione & involuntaria passio-
 ne, de ea quæri nequit.

X.

Ex quibus, & quæ in hunc sensum plura ad-
 duci possint liquet Scepticos, cum ea quæ appa-
 rent, quæque illis viderentur non negarent,
 cum admitterent ea quæ ad assensum cogerent,
 τοῖς γαρ κατ' φαινόσιαν κατίκαυκασμόσις πά-
 θεσιν συγκαλεῖται ὁ Σκεπτικός. Passionibus
 enim ad quas cogitur secundum visa assentitur Sce-
 pticus.

pticus, nequaquam ne verbo quidem cogitationes, & quidquid conscientiam ferret secum repudiasse; si enim apparere dicant ea quæ apparet, jam ipsas cogitationes nostras extra omnem ponunt controversiam.

XI.

Hisce autem cum solis assentiantur, illis quoque solis utendum erit, si quidpiam iis demonstratum volumus. Id igitur restat ut inquiramus an abjecta in eorum gratiam omni quam de rebus externis habemus persuasione solis ex cogitationibus quas abjicere non licet, invictis & assensum extorquentibus argumentis evincere queamus magnum illud effatum *Dari Deum.*

XII.

Vulgaris admodum, sed erronea tamen opinio est, inquirendum de unaquaque re, primum *an sit*, dein *quid sit*, & denique *quam ob causam sit*. Ipsa enim ratio ordinem hunc inquirendi præposterum manifeste arguit. Quid enim evidentius, quam ne inquiri quidem posse, an res quæpiam sit, nisi primum, *quid sit* cognitum habeamus? Eret, ut apud *Empiricum* est adversus *Grammat.*, οὐ τε ζητεῖν, οὐ διαγεῖν οὐδὲ μετὰ τὸ σοφὸν Επίκουρον ὀλευθεράντως. Quoniam neque querere, neque dubitare est, ex sapientis Epicuri sententia, sine anticipatione,

hoc

hoc est, interprete Cicer. l. I. de nat. Deo.
sine antecpta animo rei quadam informatione, sine
qua nec intelligi quidquam, nec quæri, nec dispu-
tari potest. Quæ enim quæsto vel concipi po-
test via, aut inquirendi in rei alicujus existen-
tiā, aut ejus existentiam intelligendi afferen-
dive, aut etiam de eadem illa dubitandi, nisi
antea determinatum cognitumve sit, quanam
de re existentia aut quæratur, aut afferatur, aut
dubia in medio relinquatur. Quod autem de
existentia rei hic adduco, id de quolibet attri-
buto eadem evidētia affirmari posse, opinor,
repugnabit. Nam an non ridiculum plane
foret quærere, *bīcītri*, (ut hoc vocabulo
utar nihil significante) fitne attīm an albiū,
existeret ne an secus? idque non aliam ob cau-
sam, quam quod nullam habemus sive anticipa-
tionem, sive προληπτική, sive ideam aut notio-
nem rei istius, de qua quæritur, & quæ per il-
lam vocem designatur, hoc est, quod nescia-
mus quidnam *bīcītri* sit. Simul enim ac quis
exponit, quidnam sibi hac voce velit, quo ipso
excitat rei, de qua quærit, in nobis notionem,
statim perit omnis quæstionis inconcinnitas,
novimus quid quæratur, & prout cognitio nos-
tra perfectior aut imperfectior est, vel decidi-
mus, quid censendum sit, vel de ipsa quæstione
ambigimus.

X I I I.

Quæ quidem res ejus mihi evidētiae
videtur, ut ulterioris non indigeat expli-
cationis.

cationis. De qua tamen si quispiam adhuc dubitet, de se experimentum capiat, an possit quidpiam aut querere aut asseverare, de re, de qua nihil novit, hoc est, de qua nullam notionem, conceptum, $\pi\epsilon\lambda\eta\tau\iota\tau$, ideam habet. Quæ quidem eam ob causam adduco, ut occurram illi nonnullorum dubitationi, qua verbo aut negant, aut in dubium trahunt Divinitatis ideam, quæ tamen fundamenti loco est ad omnem quam habere possumus, de Deo divinisque notitam.

X I V.

Quam quidem ad rem, ne verbi mihi moveatur controversia, monendum censeo, me nequam per vocem *ideæ* intelligere imaginem rei corporeæ oblatam menti, utpote quale quid nos de Deo in nobis non habere lubens agnoscō; sed eam vocem denotare quodlibet genus conceptum, cuius objectum quidpiam est à mente diversum, quounque etiam modo id à nobis concipiatur, sive sensuum, sive imaginationis, sive denique intellectus vi & efficacia.

X V.

Neque vero est, quod putet, nos ea omnia sub voce *Ideæ* si complectamur, abuti eo vocabulo, illudque eum in sensum detorquere, qui isti voci subjici non solet. Quod si vel demus, quid quæso interest? Ipsa veritas accipiente ex eo quidpiam detrimenti? Quod qui possit,

possit, dum illa à vocabulis tota aliena est, nec cum illis ullum habet commercium. Sed falliemus forte eos, quibuscum agimus dum voce utiūnur sensu insolito. Cujus rei ne ullum quidem periculum est, cum quam vim isti voci subjectam velimus interpretemur accurate. Ita ut ex perversa etiam, & ab usu linguae abhorrente vocis acceptione nihil omnino aut erroris ambiguitatis metuendum sit, nec respectu cognitionis nostrae, nec respectu commercii, quod cum aliis habemus. Ad illam enim ut nihil spectant vocabula, sic omne hujus periculum dilucida tollit vocis interpretatio.

X V I.

Deinde, cur quæso abutimur hoc vocabulo, si id ultra imaginationem, qua solæ res corporales continentur, extendimus? Hospes certe omnino sit oportet in *Platone*, quo nemo frequentius ideas crepat, qui existimet apud eum per ideas rerum corporalium tantum imagines intelligi. Quid enim apud eum frequentius quam omnem cognitionem idearum esse, circa res sensiles vero locum habere non scientiam, sed *δόξαν* opinionem: Ideas autem esse, non quod in singulis rebus existentibus est, sed id quod naturam rei complectitur, & de quo res singulæ vel magis vel minus participant. Cujus rei vel infinita ex eo exempla adducere non foret arduum, sed ne in re levi longior sim sufficiat unicum hocce quod habet lib. VI. de Rep. Πολλὰ καλά, τὸ πολλὰ ἀγαθὰ τὸ ἐκατόντας εἴναι

ρημέντα

Φαμέντε καὶ διοείζοντες τῷ λόγῳ; Φαμέντα ἡλέγοντες
 καὶ αὐτὸς δὲ καλὸν, καὶ αὐτὸς ἀγαθόν, καὶ οὗτος περι-
 στάντων, ἐπόπως πολλὰ ἐπίτεμα, πάλιν αὖτε καὶ
 ἴδεαν μιαν ἔκαστην, ἀσμιᾶς ἕτοις, τιθίντες, οὕτω
 ἔκαστον πρεσούργευομεν. καὶ τὰ μὲν δὲ οὕτως οὐκ
 Φαμένται, νοεῖσθαι δὲ τοῦτο. τὰς δὲ τοῦτον ἴδεας νοεῖ-
 θαι μὲν, οὐ γε σθαι, δὲ τοῦτο. Παντάπαιοι μὲν τοῦτο.
 Multa quidem pulchra, & multa bona, & in sin-
 gulis similiter se habere dicimus, & definimus ra-
 tione? Dicimus. Ipsum vero pulchrum, & ipsum
 bonum, & sic de omnibus, quae tunc ut multa po-
 suimus, reursus secundum unam cuiusque ideam
 tanquam unum sit, ponentes, id, quod unum
 quodque est appellamus; & illa quidem videri dici-
 mus, non intelligi, ideas autem intelligi quidem;
 non autem videri? Omnino vero. Nonne præ-
 terea idem justi injusti boni mali, turpis, pulchri, ut-
 ramque apud ipsum faciunt paginam? Quibus
 tamen nemo, opinor, existimabit divinum
 huncce virum corporeas quasdam justitiae, boni-
 tatis, pulchritudinis, &c. imagines intellexi-
 sse, quo nihil inscitius, sed ipsam eārum vir-
 tutum naturam prout est in mente, quas idcir-
 ce & expresse dicitur ei κόντεντον, ab imaginibus se-
 parat & distinguit. Verum non est quod hac
 in re hæream diutius cum ad rei, quam unice
 quæro veritatem nihil omnino intersit, utrum
 ea vece recte utar, an secus. Quod tamen im-
 itari si quis superstitione reformidet, utetur cer-
 te me lubente voce sive notionis, sive concep-
 tus, sive alia quacunque quæ ipsi visa fuerit. In
 hoc

hoc enim nequaquam laborandum censeo,
dummodo de vi vocis inter nos constet.

XVII.

An vero detur talis innobis divinitatis sive
idea sive notio sive conceptus, anxie demon-
strandum nequaquam existimo. Ipsa enim
asserti evidentia me nescio quo modo in expli-
cando, demonstrandoque hæsitationem reddit.
Verba enim ipsa perspicuitas rei tollere videtur.
Nonne enim quid ego cogitem, quarum rerum
conceptus habeam ipsa mea docebit cogita-
tio, evincet conscientia, & ita quidem evincet ut
nullus dubitationi relinquatur locus? Et sane
nonne absurdissimum foret à te si peterem, ut
exquilitis rationibus accurate demonstrares,
non quid in rerum natura ita se haberet aut secus,
quorum tantum est demonstratio, sed quid ego
conciperem, cogitaremve? Poteritne quæso
fieri, ut tu longa rationum demonstratinumve
connexione, certius me doceres, me triangu-
lum cogitare, quam idem ipsum absqne ullis
argumentis, ullis verbis me docebat mea con-
scientia? Quæ hoc nisi à me extorqueat, fru-
stra certe erunt reliqua omnia? Quid igitur est
quod quis sibi demonstrari postulet, habere se
in se cogitationem divini numinis? quam si
habet modo attendat, ignorare neutiquam po-
test; si non habet, nullis aut verbis aut demon-
strationibus adhibitis eam acquireret.

B

Eg

XVIII.

Est etenim hæc idea , non secus ac omnes nostræ perceptiones per se manifesta , nec ullius demonstrationis ulterioris indiga. Ut tamen iis , si qui forte sint , hanc , qui verbo re enim non possunt , negare præsumant , ideam , medela aliqua abhibeatur , quod non tam demonstratione , quam axiomatis explanatione fiet , age ; quæremus ex ipsis Deum cum me dicentem audiunt , nihilne aliud percipient , quam vocis istius sonum , quem & percipit ille , qui linguæ , qua utor imperitus est omnino , an vero præter illum sonum quidpiam percipient in mente à sono plane diversum ? Quod si fateantur , ut nemo , credo , id inficiabitur , fatentur una opera se habere Dei ideam. Sensus enim istius vocis qui agnoscit , novit rem eamque percipit , quam isti voci subjecimus , hoc est , habet istius rei conceptum sive ideam.

XIX.

Et profecto nihil à ratione alienius est , quam negare ideam Divinitatis , & tamen Deum omnipotentem , omniscium , & quæ plura attributa ei convenient , confiteri. Quid enim ? Deum cum omnipotentem dico , nullusne subest isti Dei sensus ? si nullus , nihilo omnipotentiam adscribo ; sin vero sensus subest , hic ipse est *Idea Dei*. Ex quo sequitur , aut confitendum esse habere nos de Deo conceptum , aut si negationi

gationi huic consentanea loqui velimus, de Deo nihil aut affirmandum aut nedandum Nullam enim rei ideam habere, est nullum de ea attributum noscere, nihil de ea concipere, hoc est, nihil de ea affirmare aut negare posse.

X X.

Verum non tam forte in eo laboratur, an sit in nobis ullus conceptus divinitatis, quam an sit ille clarus & distinctus, & an non concipiatur solummodo Deus per quasdam negationes. Erunt forte etiam qui in eo haerebunt, possit mens finita ideam habere infiniti; Prius quod spectat, tantum certe abest ut per negationes concipiatur Deus, ut in Deum nulla possit cadere negatio. Deum concipere, ens cegitare absolute perfectum, absolute infinitum, hoccine queso negationis est? Imo vero, inquiet fortasse, infinitum est negatio finium, perfectum negatio imperfectionum; quasi vero sines, & imperfectio non ipsis in suo conceptu negationem involvant, & negatio negationis non sit plena affirmatio! Extensionem infinitam qui cogitat, nonne illam concipit, à qua omissis extensionis abest negatio? finitam vero qui ponit, nonne ponit aliquam aliquousque fere extendentem, nec ulterius? In quo igitur finiti conceptu manifesta est negatio, quam omnem tollit infinita extensio. Et sanè si de Deo præter negationes concipiamus nihil, qui differet conceptus Dei à conceput nihili;

B 2

ut pote

utpote quo omnium attributorum negatio continetur?

XXI.

Veruntamen infiniti conceprus clarus & distinctus esse nequit; Fateor certe, si conceptum eum vocent, qui non tantum rei naturam, ex qua reliqua omnia sequantur, offerat menti, sed & simul illa omnia quae ex illa natura deduci & demonstrari ipsa res patitur. Talem enim infiniti conceptum habebit nemo nisi qui simul sit infinitus. Sed si putent quempiam clare distincteque noscere triangulum, qui novit esse figuram trium laterum, et si forte varia ejus ignoret attributa, cum id tamen novit quod reliqua omnia involvit, & ex quo illa necessario ducuntur, nulla quoque ratio est, cur neget posse nos clare & distincte cognoscere ens absolute perfectum, absolute infinitum, et si nemo infinita illa quae ista in se comprehendit notio, advertat, percipiatque.

XXII.

Deinde, nonne clare & distincte liquer attendenti, extensionem infinitam omnia spatia occupare, nullam ea majorem posse concipi, non posse dividi in partes numero finitas &c? quae certe non percipiuntur ex natura corporis & extensionis, quatenus corpus & extensio est, sed ex natura corporis extensionisve quare-

quarens infinita concipitur, atque adeo deducuntur ex ipsa notione iusfiniti. Nonne etiam eodem modo percipitur evidentissime ens omnino prefectum, infinitumque omnia cogitare, omnia velle, omnia posse, & quæ id genus plura sunt? Quonam autem pâcto hæc sequi clare & distincte ex natura Dei & ex ea sola conciperemus, si hæc ipsa notio foret obscura confusaque! profecto si certum sit ex præmissis aut dubiis aut obscuris non nisi dubiam aut obscuram sequi conclusionem, consitendum erit, aut hæc obscure confuseque tantum de Deo cognosci, quo nihil absurdius, aut naturam Dei, per quam hæc congruuntur, nobis obscuram dubiamque non esse.

XXXIII.

Addam denique & illud, tantum abesse, ut infiniti nobis nulla sit notio ut è contrario omnè id quod in se & sua natura spectatum concipi mus, concipiamus infinitum. Sic scientiam, potentiam, extensionem, cogitationem &c. in se spectatas concipimus infinitas. Nemo enim opinor qui naturam scientiæ potentiæve concipit, concipit eam cum ignorantie aut impotentia mixtam, scientia, autem absque illa ignorantia nonne est infinita? Potentia, cui nulla adsit impotentia, nonne etiam infinitam se clamat? Scientia equidem finita quid est, quam ea quæ quædam novit, reliqua ignorat, quæque mixta est cù ignorantia? ut & potentia finita quid est, quam illa,

B 3

quæ

quæ quædam potest, reliqua non potest; hoc est, quæ cum impotentia est conjuncta? Cum igitur finitum quid concipimus non concipimus rem in se spectatam, sed negatione quapiam involutam; quidquid autem in se concipimus id eo ipso spectamus infinitum.

X X I V.

Quæ quidem omnia perspicue evincunt claram distinctamque in nobis esse ideam Dei, hoc est, entis summe perfecti, absolute infiniti. Quod si tamen perfracte quispiam hanc notionem claram distinctamque vocare nolit, quia non omnia continent, quæ ex Dei natura sequuntur, is sibi hoc habeat, ad hanc rem, quam ago mihi omnino sufficere, si eam tam claram distinctamque fateatur, ut si non omnes, certe multas consequentias ex ea certo possim deducere, quod *thesis ii.* evincit plane. In hac enim inquisitione id satis erit si ut omniscientiam, omnipotentiam &c. certissime ex natura Dei deducunt omnes, ita in sequentibus deduxero Dei existentiam, eamque necessariam & æternam. Cui rei proxima me accingam disputatione.

X X V.

Tam aperta & illustria sui iudicia animis nostris omni ex parte impressit Deus O. M. ut ejus existentiam vel Mathematica evidentia monstrare volenti, non tam laborandum vi- deatur,

deatur, argumenta ut quærat, quam ut ex iis,
quæ undeque attendenti occurunt, ea felicit,
quæ obviam magis & facilem, certam tamen
& inconcussam habeant demonstrationem; sive
enim ipsam Dei Naturam contemplemur, ma-
nifesto convincimur eam illam esse, quæ in se
sufficiens habeat existentiæ suæ, ejusque neces-
sariæ & æternæ fundamentum; sive ejus effecta
respiciamus, & ea quidem quorum notitia in-
time mentibus nostris insculpta nullum omni-
no dubitationi locum relinquit, illa dilucide
demonstrant, causam summe perfectam, sum-
me infinitam; sive denique quidpiam arripiamus
vel quod existat revera, vel quod existere fin-
gamus illa sive vera sive ficta existentia clare pa-
refacit, existere aliquod ens à se. Quæ qui-
dem ut cognoscantur evidentius, singula paulo
accuratius prosequenda erunt. In illa autem ex-
istentiæ divinæ demonstratione, quæ ex natura
Dei fluit, morabor minus, quia memini me
alias hanc rem deduxisse latius. Summa tamen
hac *in disputat.* ejus delibabo capita, ne hæ
demonstraciones parte sui primaria destitutæ
nonnullis videantur.

XXVI.

Quæ itaque paucis ut ob oculos ponatur, as-
sumo, Ea omnia quæ per necessariam, & cer-
tissimam consequentiam ex rei cujuscunque na-
tura deducuntur, ea esse rei istius attributa, rei
isti certo competere, nec absque iis rem illam

B 4

aut.

aut existere aut concipi posse. Cur enim, quæso, maximum latus opponi maximo angulo trianguli attributum est? cur vere id de omni triangulo asseritur? cur absque illa proprietate nullum triangulum aut concipi aut existere potest, nisi quia hoc ipsum ex trianguli natura necessario sequitur? Nihil profecto evidentius, quam ea, inter quæ necessaria est connexio, qualem hic suppono inter rei naturam, & quæ ex ea deducuntur, à se invicem nullo modo necre nec cogitatione separari, ideoque nec alterum absque altero aut existere aut concipi posse.

XXVII.

Affumo dñnde, ea omnia, quæ in idea rei alicujus continentur, sive quæ ex idea istius rei necessario sequuntur, necessario quoque sequi ex ipsa rei natura. Nam quid aliud sunt quam Naturæ ipsarum rerum representationes? ex quibus quidquid sequitur, sequitur ex Natura rerum quas repræsentant. Quis enim non videt, inter Naturam rei, quatenus ab idea offertur menti, & attributa, quæ ex eadem necessario fluere mens percigit, eandem omnino connexionem esse, quæ est inter rei naturam extra nos existentem, & attributa quæ producit? Ita quidem ut sicut omnino nequeo habere Ideam rei sine illo attributo quod ex idea sequitur, sic res illa omnino nequeat existere absque eodem illo attributo. Nullam enim aliam ob causam idea id ex sequitur, quam quod cum ipsâ rei natura necef-

necessario copulatur. Etenim ut idea rei causa est Ideæ omnium eorum quæ ex idea rei sequuntur, sic & essentia rei causa est omnium attributorum, quæ rei ipsi adsunt. Manifesto siquidem eadem analogia & connexio est inter ideam rei & ea quæ in idea continentur, quæ est inter Naturam rei, & ea quæ ex illa fluunt. Quidquid igitur vere sequitur ex Idea, hoc vere sequitur ex ipsa rei natura, quidquid autem vere sequitur ex rei Natura hoc est rei attributum, ac vere de ea affirmari potest.

X X V I I I.

Quod quidem effatum ejus est videntiæ, ut eo omnis nostranitatur notitia. Nulla enim de re quidquam datur cognoscere nisi quatenus eam cogitamus, hoc est ejus ideam habemus. Quidquid igitur rei ascribimus, idcirco ei ascribimus, quia eo nos ducir ipsa res, non quatenus extra nos est (hoc namque ad cognitionem nostram nihil facit) sed quatenus est à nobis cogitata, hoc est, ideo alscribimus quia mens nostra animadvertisit, hoc ipsum quod ascribit ex ideis rerum quas habet sequi necessario.

X X I X.

Neque vero difficile erit, hæc ipsa si negotio nostro applicentur, animadverte, ea omnia quæ ex Idea divini Numinis sequuntur necessario ea cum Natura Dei necessarium habere &

indissolubilem nexus , vereque idcirco de
Deo affirmari. Nonne autem idea Dei nobis
ens proponit summe perfectum , omnibus nu-
meris infinitum? Nonne ex hac summa perfe-
ctione sequitur quidquid demum perfectionum
dari potest? Nonne itaque ex eadem illa seque-
tur existentia , eaque æterna & necessaria , quip-
pe quæ non tantum perfectio est , sed & sine
qua nulla omnino esse potest perfectio. Quid
itaque absurdius , quid à ratione alienius , quam
enti summe perfecto , denegare existentiam ,
hoc est omnes denegare prefectiones , & pro-
nibili habere? Perfecto si quis ea quæ *Tk.* 2 ,
3 , 4 . de connexione inter ideas , & rerum quas
repræsentent Naturas diximus , attente applicet
ideæ Divinitatis videbit evidenter , istius Natu-
ræ existentiam necessarium esse attributum , id-
eoque de ea non posse non affirmari.

XXX.

Attendenti siquidem patebit evidenter , in
conceptu Dei non existentis ponî manifesto pu-
gnantia. Nemo unquam circulum quadratum
veram rem dixerit , cum liquido constet , &
circuli Naturam quadratum & quadrati circu-
lum excludere. Eandem itaque si in conceptu
Dei non existentis ostendam repugnantiam ,
nonne planum fieri , hunc conceptum eo ipso
falsitatis convinci , meram , ut loquuntur con-
tradictionem involvere , uno verbo cum rei
veritate pugnare? Quid autem clarius quam
Deum ,

Deum, hoc est rem perfectam omnes perfectiones, atque in iis etiam ipsam existentiam comprehendere? Quid itaque aliud est asserere Deum non existere, quam affirmare rem sua natura existentem non existere, rem summe perfectam omni perfectione carere? quo asserto quid quæsto pugnabit secum invicem apertius?

XXXI.

Denique, ut exemplo ab omnibus admisso stabiliatur raticinii firmitas, eritne quispiam, qui ullam fallaciam in eo argumento putet, quo Deo ascribimus infinitā & potentiam & scientiam, eo quod sit omnibus numeris perfectus & infinitus? Cur itaque in existentia hærebimus, cum argumentatio eodem plane procedat modo? Dei Natura omnes in se continet perfectiones, ergo & omnipotentiam, omniscientiam, quia proculdubio sunt perfectiones, Deus igitur est omnipotens, Deus est omniscius. Confitentur omnes, Nemo in dubium vocat. Quid igitur non nullos male habet si loco omnipotentiae ponamus existentiam. Nonne eodem ritu procedit ratiocinatio? Dei Natura omnes in se continent perfectiones, ergo & existentiam necessariam, quæ proculdubio est perfectio, æque ac omnipotentia, reliquaque attributa. Ut igitur recte concludimus Deum hoc ipso esse omnipotentem, ita & eadē evidenter sequitur, Deum hoc ipso esse necessario existentem. Neces-

sum

sum itaque est ut qui hoc ratiocinium infirmatum velit, aut utrumque argumentandi modum neget; quo nihil absurdius; aut si alterum vere, alterum male concludere existimet, in ipso argumento hujus varietatis causam ostendat; aut hoc si non possit, ut facile attendenti liquebit varietatem nullam dari, fateatur id quod unice restat, eandem sequelæ evidentiam in utroque obtinere argumento; quod ipsum erat quod demonstrare intendebamus.

XXXII.

Neque vim hujus ratiocii effugere est excipiendo, hanc forte ideam Divinitatis à nobis effectam esse. Hoc enim si vel maxime verum foret, nihil tamen toti officeret ratiocinio. Triangulum quadrato inscriptum efficta plane idea est. Ut enim concipere facile licet Triangulum inscriptum quadrato, sic eadem facilitate Triangulum solum absque quadrato quadratum absque Triangulo, nemo non percipiet. In hac tamen trianguli quadrato inscripti idea cum continetur, triangulum quadrati istius esse dimidium, id de triangulo in controversiam vocabit nemo, nec dubitabit asserere Geometra, omne Triangulum quadrati cui inscribitur dimidium esse, nequaquam attendendo five idea hæc effecta sit, five minus.

Quod

X X X I I.

Quod ut hoc in exemplo liquet, sic in omnibus obtainere vel ex eo constat, quod ea quæ *Tb. 2, 3, 4.* diximus, conclusimus ex generali idearum natura, nulla mentione facta hujus illiusve inter ipsas ideas discriminis. Quid autem certius, quam ea quæ ex generali omnium Idearum natura sequuntur, æque de omnibus vera esse, quamcunque etiam de cætero inter se se fortiantur diversitatem? Nihil itaque ad elevandam argumenti efficaciam quidquam facit, sive hæc idea Divinitatis efficta dicatur, sive minus: Qua de se quis dubitet, applicet eadem illa quæ de ideis in genere diximus, ideis effectis, omnia eodem ritu deduci, eadem evidenter demonstrari animaverteret.

X X X I V.

Deih nihil absurdius est quam ideam hanc statuere effectam. Nam quid quæso aliud efficta Idea est quam quæ ex pluribus sola mentis operatione pro arbitrio est confusa. Quod certe de hac nostra dici non potest, cui nihil omnino addi, à qua nihil potest demi, quin eo ipso tota Divinitatis destruatur notio. Si enim ab hac ipsa Dei Idea quidpiam separatum velimus, nonne eo ipso tollitur Natura entis absolute infiniti? unde sequitur Necessitatem omnino connexionem & inseparabilem nexum inter omnes

omnes perfectiones dari, aut potius unam tantum in ipsa Natura Dei omnia comprehendentem contineri perfectionem. Quid itaque à fictione distat magis, quid ab arbitrio nostro dependet minus, quam Divinitatis Idea? qua ne minimam quidem sine totius rei destructione admittere potest separationem Ubi igitur nullæ continentur diversæ partes, Ubi omnia referuntur ad unum, illic nulla est compositio, nulla effictio, illic simplicissima est Idea, & minime arbitaria.

XXXV.

Verum, inquiet forte quisquam, ex cogitationibus nostris, quæ multa comprehendunt, quæ in rerum natura non reperiuntur, non licet concludere rerum existentiam. Imo verò existentiam concludere nisi ex cogitationibus nullo modo licet. Res quidem non minus existent, sive ego de iis cogitem, sive minus, sed tamen ex solis cogitationibus meis patebit mihi rem existere aut non existere. Quæcunque enim extra me fiunt, nisi mentem meam afficiant, nisi certas cogitationes in ea excitent, certe cognitionem meam juvabunt nihil. Quid quid igitur sive existentiæ sive quarumcunque proprietatum de rebus concludo, id solis pendet ex conceptibus. Nemo itaque mirabitur Divinam quoque existentiam nos ex ideis deducere, cum ea eo evidenter deducatur, ex idea sui, quod ad illam demonstrationem nulla

alia

ia requiratur idea, quod in nulla alia re obtinet. Solem ex. gr. (idem enim est quacunque de re loquar,) ut existere concludamus, ad id non faciet ipsa Natura Solis in cœlo, sed ipse conceptus meus quem habeo de Sole; ex quo solo cum non sequatur Solis existentia, necesse est ut ejusdem dependentiam ab aliarum rerum, quarum existentiam aliunde novi, ideis animadvertisam, sicutque demum, non tamen aliunde quam per cogitationes meas, Solis concludam existentiam. Ex quo liquet omnium rerum existentiam ex solis conceptibus concludi, sive illa sequatur ex ipsius rei conceptu, ut hoc in sola Dei idea obtinet, sive ex dependentia ab aliarum rerum, ipsiusque demum Dei conceptibus.

X X X V I.

Neque vero est quod existimes hac ratione ipsiis rebus necessitatem imponere nostras cogitationes. Nihil minus. Non enim hic agitur de causa propter quam res aut existant, sed potius de causa per quam res tales existere a nobis cognoscantur, quæ proculdubio in conceptibus est. Neque vero ideo existit Deus quia ego eum necessario existentem cogito, existeret enim sive de eo cogitarem sive secus, sed ideo eum talem cogito necessario, quia hanc meis cogitationibus necessitatem imponit Deus, qui cum in perfectissima sua natura contineat necessariam & æternam existentiam, eam ipsam ob causam

causam necessario ab æterno exstitit, & in æternum existet.

XXXVII.

Post eam existentia Divini numinis demonstrationem, quæ suam efficaciam debet ipsi naturæ Dei, sive infinitis perfectionibus, quas idea Divinitatis menti offert, proximum est, ut videamus quidnam sequatur ex eadem illa idea, eam si consideremus, non in sua natura, sed tanquam causæ alicujus effectum. Cui rei non inutile erit præmittere quædam generalia ipsam Naturam causæ & effecti, eorumque inter se dependentiam spectantia. Ut autem omnis tollatur ambiguitas, moneo, me per causam intelligere non, ut vulgo solent, quidquid id est, quod ad rei productionem aliquid confert, licet sæpen numero quadam tantum sui suarumque virium parte agat, sed id præcise, cujus ex attributis viribusque effectum sequitur. Sic homo ex. gr. causa vulgo dicitur, loquelæ, motionis voluntariæ, reliquarumque functionum quæ in corpore fiunt, actionumve quas extra corpus producit, cum tamen loquelæ non totus homo, sed organa tantum vocis; motus voluntarii, non iterum totus homo, sed musculi, sed spiritus eorumque influxus veræ causæ sint. Eodem quoque ritu si supponamus quempiam eo labore pollutem, ut ad certam altitudinem attollere possit lib. 400; attollere solummodo lib. 200, illum secundum ordinarium

rium loquendi usum, habebimus pro causa istius effecti, cum tamen si præcise rem determinare, & accurate loqui velimus, homo ille non omnibus suis viribus causa sit elevati ponderis, sed tantum dimidia suarum virium parte. Hæc enim præstat omne id quod efficitur, reliqua vero pars otiosa plane est, nec quidpiam efficit. Uno verbo eam hic solummodo causam vocamus quæ vulgo proxima dicitur, qua posita effectum ponitur & qua sublata tollitur.

XXXVIII.

De hac autem causa evidentissime liquet, eam omnem cum effecto, necessariam nec ulla ratione solubilem habere connexionem. Quæ enim arctior copulatio concipi potest, quam ea quæ modo descripta est, quæque id continet ut alterum absque altero nec ponni nec tolli queat? Quid deinde evidentius, quam si fieri possit, ut causa existente & operante (quod vel omitti posset, cum sine operatione causa non sit causa) effectum non sit, sequi præter eam operationem causæ, aliam insuper conditionem requiri, sine qua effectum non ponitur; sive sequi ipsam causæ operationem solam non sufficere, hoc est, ipsam causam, causam non esse. Profecto, si causa existat non existente effecto, quid certius quam id causæ rationem non habere, cum effectum non producat, in quo tamen ipsius causæ vera consistit natura. Quod si vero tollatur causa manente effecto, quid manifestius quam il-

C

lud

lud effectum ab illa causa quæ non existit dependere neutquam, ideoque istius causæ effectum non esse?

XXXIX.

Quæ exemplo ut illustrentur supponamus ignem aquam calefacere. Quod, nisi necessarie sequatur ex natura ignis agentis in aquam poterit fieri, ut ignis in aquam agat, & eam tamen non calefaciat. Hæc enim si sejungi non posse statuas; eadem opera fatearis oportet esse necessarium quem urgeo nexus inter ipsius ignis in aquam actionem, & aquæ calefactionem. Quem nexus si neges, & nihilominus ignis actionem solitariam esse caloris introducti velis causam, planè loqueris repugnantia. Ponamus enim nexus hunc si fieri potest dissolutum, ita ut ignis agere queat in aquam & eam non calefacere, concipiamusque duo vasæ, ejusdem figuræ & magnitudinis, eadem aquæ quantitate plena, eidemque igni eodem ritu appolita, in quorum altero si fieri queat, aqua contenta incalescat; in altero maneat frigida. Quibus ita positis si quis nunc de te causam querat cur altera aqua calefiat, risui profecto te expenes, si dicas id fieri propter actionem ignis. Continuo enim tibi reponet eandem ignis operationem circa alteram aquam versari, nec eam calefieri; convincetque te manifesti erroris, quod ignem pro causa habueris caloris in aquam introducti. Evidentissime enim sequitur, cum ignis in alteram aquam agat eadem efficacia, nec illa tamen ex hypothesi incalescat, ignis operationem ad calorem producendum

cendum nequaquam sufficere, sed necessarium esse, ut præter operationem ignis, quæ utriusque vasi est communis, aliam quæramus causam, per quam fiat, ut aqua in uno vase incalescat, in altero minime. Si itaque ignis sit causa caloris, fieri non poterit, quin utraque aqua eodem incalescat ritu, aut si fieri potest, ut illa ignis actio possit absque calore ab altera aqua sustineri, illam calorem solam non producere, ideoque calor is eius causam non esse. Ut autem hoc in exemplo, sic in omnibus liquebit, aut effectum si recte alicui causæ ascribatur, necessario ex eadem sequi, adeoque cum ea inseparabiliter conjungi, aut si ullo modo, ullove in casu fieri queat, ut causa præsente effectum non sit, effectum male isti causæ ascribi.

X L.

Profecto si quidpiam effecto adesset, quod ex causa, ejusque operatione non sequeretur necessario, undenam hoc quæso? Non ab operatione causæ; potest enim ab ea separari, quod effecto adesse supponimus. Unde profecto id erit aut à se, aut à nihilo, quorum utrum eligas (utrumque autem absurdissimum esse res ipsa clamat) certum erit illud accessorium male attributum priori causæ, quod ad nostrum propositum sufficit.

X L I.

Quibus ita positis redeamus ad Ideas, earumque Naturam paululum contemplemur accuratius; ut enim ex iis & solis quidem, omnis nostra fluit scientia, ita & ex iisdem fluet cognitio

C 2

existeri-

existentiæ Divinæ. Nam si omnes meæ, quas habeo, ideæ tales sint, ut nullam extra me causam agnoscant, de nullius quoque rei à me diversæ existentia certus fieri potero. Si vero quædam sint quæ extra me causam requirant, ex iis forte quædam erit, quam habere, Deo non existente non possem, ex qua idcirco existentiam ejus concludere licebit evidenter.

X L I I.

Quod si idearum nostrarum naturam vel obiter contempleremur, facile liquebit inter eas respectu rerum quas repræsentant eandem omnino diversitatem esse, quæ foret inter ipsas res quarum sunt ideæ, si eæ forte existerent. Quid enim? Concipio triangulum, concipio circulum. Nonne alter horū conceptum mihi trianguli Naturam, proprietatesq; alter circuli repræsentat? Nonne itaque inter hasce repræsentationes eadem omnino differentia est quæ inter naturam & trianguli & circuli? Supponamus & triangulum & circulum extra me alicubi existire. Quæ res si ulla ratione inter se differentiam majorem habere queant, quam earum in mente repræsentationes, sequeretur necessario, me aut utriusque rei aut certe alterutrius ideam non habere. Aut enim ideæ tam trianguli quam circuli mihi repræsentabunt istarum rerū naturā prout in ipsis rebus existit, quo in casu nihil certius quam eandem quæ est inter res illas existentes, earumque proprietates diversitatem, esse quoque inter illarum rerum naturam proprietatesque à nobis cogitatas, hoc est *inter ipsarum rerum*

rum ideas. Aut si illæ ideas mihi veram circulum, triangulive naturam, veras proprietates non offerant, non erunt certe trianguli circulive ideas.

X L I I I.

Ex quibus nec difficile erit advertere eundem hunc nexus, qui est inter naturam operationemque causæ, & effectum quod producit, esse quoque eadem omnino necessitatate, inter causæ, ejusque operationis ideam, & ideam effecti: ita ut sicut à causa necessario effectum producitur, sic ex idea causæ necessario sequatur idea effecti. Quæcumque igitur advertit mens nostra ita se habere, ut alterum ex altero necessario sequatur, eorum alterum causæ, alterum effecti vicem supplere non est quod dubitet; & è contrario quæ eam connexionem in mente nostra non ostendunt, de iis alterum eorum causam, alterum effectum esse non nisi summa pronunciabit temeritate.

X L I V.

Quibus omnibus consentaneum est, quantum inter diversas causas varietatis est tantundem necessario diversitatis inter earum effecta fore, & viceversa, quantum est inter effecta variarum casuarum discriminis, tantundem quoque inter ipsas causas reperiri differentiæ. Et enim cum ea necessaria connexio sit inter causam

sam effectumve, ut posita causa effectum ponatur, sublata tollatur, nonne eadem erit inter causatum effectorumque diversitatem? ut sc. posita diversa causa, diversum ponatur effectum, posito diverso effecto, necessario diversa quoque ponatur causa. Nisi forte quis existimet idem posse sequi ex iis, & necessario connecti cum iis quæ diversa sunt. Quid itaque cogitabit forte quispiam, existimasne non posse idem effectum causis licet diversis deberi? Nonne Sol, nonne ignis, idem effectum, eundem calorem producunt? Cui equidem respondeo, fieri facile posse ut idem effectum, si minus accurate, ut vulgo solemus, loqui velimus, à diversis producatur rebus, non posse, ut à diversis causis. Diversarum enim rerum nemo negat communia quædam esse attributa, quæ æque huic rei insint ac illi, per quæ dum illæ res operantur, non mirum certe est idem effectum produci, cum fiat ab eadem causa, iisdemque attributis; si vero ad effectum rei diversa concurrent attributa, fieri omnino nequit, ut idem sit utriusque causæ effectum. Quoniam enim pacto ex iis quæ toto genere diversa sunt sequetur idem. Toto genere diversa dico, quia remoto omni eo quod commune est, id unice considero, in quo sunt diversa. Fierine potest ut à diversa trianguli & circuli Natura quatenus diversa est, eadem fluant attributa? Uterque equidem figura est, uterque spatium aliquod comprehendit, verum hoc non sequitur ex peculiari & diversa natura circuli triangulique,

fed

sed ex communi utriusque proprietate. Quatenus autem natura circuli diversa est ab ea trianguli, diversa etenus utramque naturam sequuntur attributa. Neque absimili ritu res sese habet in causis earumque effectibus. Diversæ quippe causæ, aut quædam habent attributa communia, quædā diversa, aut diversa habent omnia. Omnia siquidem communia habere nequeunt. Non enim diversæ causæ, sed una foret eademque. Quid autem evidentius, quam attributorum plurium causarum communium respectu ex iisdem non nisi eandem operationem, ideoque eadem plane effecta sequi? Respectu autem eorum attributorum quæ diversa sunt, quæ alia in hac, alia in illa causa, quæque separato omni eo quod commune est utriusque, penitus diversa sunt, & nihil commune habentia, quid certius ex iis non nisi differentes plane operatio-nes sequi, diversaque effecta produci?

XLV.

Ut enim in ratiocinio, fieri nequit, ut ex iisdem plane datis diversæ eliciantur conclusiones, nec ut ex diversis datis concludantur eadem, sic nec fieri poterit, ut ex communibus iisdemque in utraque causa proprietatibus, operationes diversæ sequantur, neque ut ex diversis proprietatibus sequantur eadem. Hoc etenim si fieret, sequeretur diversam plane esse inter causam & effecta connexionem ab ea quæ est inter ideam causæ, ejusque effecti; quod

C 4

absur-

absurdum esse thesi 7. evicimus. Merito igitur licebit concludere, eandem omnino causarum, quæ effectuum, & viceversa varietatem poni.

XLVI.

Quæ quidem omnia non difficulter evincent Dei existentiam, cum jam constet, ideam, quam habeo divinitatis, tantopere differre ab ideis aliarum rerum, quantopere ipse Deus sic existeret ab illis quoque rebus existentibus diversus foret. Habeo ego ideam Dei: illa certe causam requirit. Nihil enim aut dari aut concipi potest quod existentiæ suæ essentiæve causam non habebit, ñeve à semet ipso, sive ab alio. A qua igitur causa illa est? vel certe ab ea quæ est infinita & omnino perfecta, vel à finita: Illud si quis dixerit, eo ipso fatebitur rem infinitam, hoc est Dcum dari. Si vero finitam causam dixerit, videat quæso hoccine non repugnet prædemonstratis. Habeo ego ideam rei finitæ, de qua rursus quæro ea ne originem suam causæ debeat finitæ, an vero infinitæ? Si infinitæ, non est quod progrediar, habeo quod volo. Sin vero ideæ rei finitæ causa finita est, et hoc eum, qui Deum negat, dicere necesse est, qui quæso fieri potest, ut tantum inter idearum causas, quantum inter ideas sit discriminis?

Inter

X L V I I.

Inter ideam siquidem Divini numinis, rei summe perfectæ, omnibus numeris infinitæ, & inter ideam rei cujuscunque finitæ, discrimen est infinitum. Tantum enim est quantum foret inter Deum, & res illas finitas si illæ vera existerent. Inter illas autem si existerent infinitum discrimen fore nemo ambiget. Causa autem ideæ rei finitæ, finita est. Infinitam enim qui concedit, omne id largitur quod intendo. Qui igitur idea rei infinitæ causam quoque poterit agnoscere infinitam? Hoc scilicet si fiat, longe majus discrimen erit inter ipsas ideas quam inter eorum causas; Haec enim finitum, illæ infinitum agnoscent discrimen. Quod cum naturæ causæ, effectique repugnet, sequitur, ideam quidem rei finitæ causam finitam, sed ideam rei infinitæ, omnibusque numeris perfectæ, non nisi causam infinitam, & omnino perfectam agnoscere. Quæ idcirco exiliet necessario.
Q. D. E.

X L V I I I.

Id egimus in *Disput. quarta*, ut cum ex Idearum natura, tum ex causarum effecto necessaria connexione, ostenderemus Deum, cuius ideam habemus, necessario existere. A quo argumento antequam discedam, non inutile forte erit ex iisdem fundamentis alia quadam ratione

C 5

eandem

eandem demonstrare conclusionem, quo plurim mentibus inservire queat hoc ratiocinium. Eam namque haud ita difficulter experimur indolem nostram esse, ut hic ab hoc, ille ab illo ratiocinio facilius convincatur, licet utrumque iisdem fundamentis, sed alio quodam ritu propositis suam debeat efficaciam; non quod utrumque non ~~et~~que concludat, sed quod aliud ab alio facilius percipiatur.

X L I X.

Quod ut fiat, illud primum considerari velim, Omne id quod sub perceptionem nostram cadit, si forte non existat, existere tamen sua ex natura posse. Quod addo, ut tollam omnem considerationem causæ externæ. Etenim si supponamus nullam in rerum natura causam reperiiri, quæ producere queat Pyramidem aut aliud quocunque, certe ea in hypothesi fieri non poterit ut Pyramis existat. Verum tamen erit, existentiam non repugnare naturæ Pyramidis; Quod enim nequeat hoc in casu existere, id nequam sit, defectu Naturæ Pyramidis, sed defectu causæ, quæ Pyramidem produceret. Quod idem ratiocinium cuicunque etiam rei applicari posse, manifestissimum est. Quidquid igitur cogito, id si forte non existat, existere certe poterit. Ex eo itaque quod Deum sive ens omnibus numeris infinitum perfectumque percipio, certo sequitur fieri equidem posse, ut existat Deus,

Deus, nec hanc hypothesin existentiæ Divinæ
pugnantia complecti.

L.

Deinde considerari velim, ex ea connexione,
quam inter causam & effectum reperiri, *præc.*
disput. ostendimus, necessario sequi, non posse
in effecto plura contineri, quam in causa effecti;
sive tantum minimum perfectionis in causa effi-
ciente exigi, quantum est in ipso effecto. Se-
quitur enim ex causa effectum. Id autem quod
perfectius est & plura complectitur, ex eo quod
minus est perfectum, paucioraque in se habet,
sequi qui potest? Ut enim negant Logici, fieri
posse ut conclusio plura contineat quam præmis-
sæ, sic nec effectum plura habere potest ipsa
causa, cum illud conclusionis, hæc præmissarum
instar sit, ea quidem ratione quæ hic sola
considerari meretur, quod effectum æque cer-
to ac necessario ex causa sequatur proxima, ac
ex præmissis conclusio.

L I.

In qua assertione facile liquet me pro causa ha-
bere omne id à quo effectum producitur. Si
enim quis supponat, quod an fieri queat jam non
disputo, à variis causis simul concurrentibus
effectum fluere, facile fieri poterit, ut effectum
plus contineat perfectionis, plus rei, quam
unaquæque causarum, sed tamen non poterit
habere

habere plus perfectionis quam omnes simul. Sint enim quatuor, si ita velint, causæ, quarum singulæ omnibus suis viribus agentes effectum aliquod producant. Quid est, quæso, manifestius, quam hoc effectum cum omnia sua à quatuor illis ex hypothesi mutuetur causis, non posse quatuor illis simul sumis esse perfectius; nihil tamen obstat quo minus perfectius sit quam illarum unaquæque, cum non tantum ab hac sola, sed ab omnib[us] simul suas nanciscatur perfectiones.

L I I.

Verum quid hac in re hæreo? cum non arduum sit demonstrare pluribus causis, iisque diversis (si enim diversæ non sunt, ne quidem plures sunt) unum idemque effectum deberi non posse. Hoc enim si foret, sequeretur ex diversis causis, attributis atque operationibus unum & idem sequi, quod absurdum esse *præc. disput.* evicimus. Quod autem nonnunquam unum effectum pluribus adscribamus causis, id sit, quia nonnunquam plura, eaque diversa, quia certum ordinem inter se habent, instar unius consideramus, quod tamen quia diversas in se partes habet à pluribus iisque diversis necessario causis dependet. Quod tamen ipsum facile patet non obstat, quo minus si accurate loqui velimus, una res ab unica solummodo produci queat causa.

Ex

L I I I.

Ex quibus ut facile sequitur, in causa unius-cujusque ideæ minimum contineri omnes eas perfectiones, quæ in idea sunt; ita remanet difficultas, an causa ideæ necessario contineat eas perfectiones, non quas idea habet, sed quas repræsentat, quas si non in omnibus, certe in plerisque casibus ab iis quas habet diversissimas esse negari omnino nequit. Quæ ut tollatur, considerandum est hanc esse omnium idearum naturam ut consistant in repræsentamine, neque præterquam quod cogitationes sunt, aliud quidquam præter diversa rerum repræsentamina continere possunt. Quid enim quæso aliud est conceptus rei à mente diversæ, quam illius representatio? Ex quo sequitur, si causa quæpiam agat in mentem, aut mentem producat variis ideis instructam, illam causam qualiscunque etiam sit, nihil aliud posse quam ut diversas in ea producat ideas. Non enim capax est mens nostra nisi variorum modorum cogitationis, hoc est, variarum idearum, variorum repræsentaminum. Quidquid igitur agat causa, quidquid moliatur, in cogitatione non producet res à cogitatione diversas, sed sola earum rerum repræsentamina, solas ideas, utpote quas solas mens sive cogitatio sua ex natura suscipere potest. Supponamus nunc porro, causam aliquam producere aut sui aut alterius cujusque rei ideam. Si sui aut rei cujuspiam imperfectioris id nostram

stram assertionem non impugnat. Rei autem perfectioris non potest. Nam facile liquet, illam causam non posse extra mentem, cogitationemve quidpiam producere quod plures ipsa causa perfectiones habeat. Unde & sequitur cogitationis producturam nihil, quod plures perfectiones representet. Quodenim hic tantummodo representamen aliquod sit, ea varietas sequitur ex ipsa cogitationis quam producit natura.

L I V.

Profecto, si supponamus ullum ideæ repræsentamen oriri posse à re quæ minores in se revera perfectiones habet, quam quas idea repræsentat, in id absurdum incidemus necessario; non eandem esse inter causas, quæ inter effecta diversitatem. Etenim idea quæ mihi repræsentat rem aliquam, A ex. gr. si oriatur à causa, quæ minores perfectiones habeat ipso A. etiam idea quæ mihi repræsentat aliam rem puta B, orietur à causa minores perfectiones continentem ipso B. Nam si easdem contineret, jam major diversitas foret inter idearum causas, quam est inter ipsas ideas, ut liquido constabit attendenti. Nulla itaque res erit, quin productura sit majores in idea ratione repræsentaminis perfectiones, quam quas revera habet. Quod absurdum esse vel ex eo liquet, quia non aliud ordinem inter se ideæ servant, quam eum quem ipsæ res illis ideis respondentes.

Deinde

L V.

Deinde idea rei finitæ A si oriatur à re infinitis perfecta quam est A , illa certe tamen non erit nihil ; sed certam aliquam eamque finitam habebit ad ipsum A proportionem . Quæ eadem omnibus aliis in ideis , earumque causis servanda erit , ut causa , eadem , certe finita aliqua proportione supereretur à repræsentamine , quod est in effecto . Neque enim illa disparitas inter cause veras perfectiones & quas repræsentandas offert ideę , alia in una re erit ac in alia , cum id nec ex natura causarum ; nec ex natura ipsius cogitationis sequi queat .

L V I.

Ex quo ipso sequetur evidenter , si quis vel maxime aliquam disparitatem velit admittere , eam certe tantam non esse ut finitam proportionem excedat . Semper equidem inter perfectiones veras & repræsentatas certa quædam & finita erit ratio ; si enim quis hanc vel infinitam admitttere velit , nihil obstabit , quo minus res vel vilissima mihi rei vel nobilissimæ det ideam , quod ipsum rationem inter causam & effectum omnem destruet . Si vero finita hic quæpiam sit proportio , nulla causa dari poterit quæ infiniti & summe perfecti ideam producat . Illa quippe si producatur à re finita , qualiscunque ea sit , certe infinita erit ratio inter perfectiones , quas illa res finita habet , & quarum representationem efficit ; cum hec infinite sint , illæ finite , inter quas

quas nullam finitam proportionem dari res ipsa loquitur.

L V I I.

Et certe de ideis in genere hactenus diximus ; id in idea Dei manifestiorem quodammodo habet veritatem. Fingamus enim esse extra me ens quodpiam ea facultate pollens ut possit mihi dare ideam Dei, hoc est, rei illa causa longe perfectioris. Habeat quidem illa causa perfectiones majores iis que revera in idea sunt, non habeat tamen aut maiores aut æquales cum iis quas idea menti representat. Que si ita sumantur rem certe aliquam percipio ipsa illa causa perfectiorem. Hoc enim quod concipio summe perfectum est, illud quod existit ex hac hypotensi ad illam perfectionem non accedit. Quod si forte daretur extra me ens aliquod summe perfectum, quod fieri posse §. 2, ostendimus, illud profecto non posset menti præbere ideam majorum aut plurium perfectionum, quam ea est quam ab alio illo ente possidet ; illis enim infinitis perfectionibus nihil majus concipi potest. Unde sequetur duas causas à se invicem diversissimas, perfectum sc. & imperfectum, finitum & infinitum, omnibus viribus suis agentes, idem tamen producere effectum, nec posse eam ; imo que perfecta est, licet alteram viribus superet infinitis, licet omni sua agat efficacia, omnem operam adhibeat, non posset tamen producere effectum imperfectioris & limitatae cause effecto perfectius.

perfectius. Quæ cum manifeste repugnant demonstratis de causa & effecto, patet certe hypothesin ex qua hæc absurdâ sequuntur reverâ etiam absurdam esse, hoc est, fieri non posse ut Idea Dei ab ulla causa oriatur, quæ sit Deo imperfectior.

L V I I I.

Nec est quod quis excipiat, nos in hac argumentatione concludere ex hac hypothesi, si Detur Deus, quam non admittet Atheus. Reve-
ra enim non supponit mea ratiocinatio dari Deum sed posse dari, quod Tb. 2. evicimus. Si enim potest dari Deus, potest fieri, ut ser-
vata hypothesi de idea à causa imperfectiore fluente, causa perfectior non plus possit quam im-
perfectior. Atqui Deus dari potest, nec tam-
en potest fieri ut causa perfectior imperfectiori
non prævaleat. Quid igitur restat nisi ut altera
illa hypothesis, qua volunt ideam Dei à causa
minus perfecta fluere, falsa sit? Quod unice
ostendere voluimus.

L I X.

Et sane hujus asserti de idearum causis veritas
ita manifesta est, ut facile sit demonstrare om-
nem cognitionem, quam habemus de rerum ex-
tra nos positarum existentia, hoc solo fundamen-
to niti. Cur enim quæso dicimus terram, cœ-
lum, sidera, idem autem est de quibuslibet
D rebus

rebus, existere? Nonne quia ea videmus aut aliis quibusdam sensibus percipimus? Visio autem hæc nobis ne quidem persuadere, multo minus nos certos reddere posset, de rei alicujus existentia, nisi Mentem afficeret. Quid enim evidenter, quam si corpus afficeretur, mens non afficeretur, nunquam nos visuros, nec ex ea corporis affectione si ejus consciæ non fiamus, nos nobis unquam persuasuros dari aliquid extra nos. Sola igitur idea est, quæ persuadet; Non corporis mutatio, non species in Phantasia depicta, sed sola, quatenus in mente est, idea. Quæ autem, quæso, ratione hoc posset idea, nisi persuasissimi essemus eam causam requirere extra nos existentem, & talem quidem, quæ illius repræsentatis perfectionibus respondeat? Quæ non eo adduco, quasi ex hac persuasione argumentum petere velim; sed solummodo ut ostendam eos qui, ubi de Dei agitur existentia, hanc de causis idearum veritatem in dubium trahunt, eandem illam, ubi de rerum sensilium existentia agitur, extra omnem dubitationis aleam ponere, sive sibimet ipsis pugnantia loqui.

L X.

Manifestum plane attendenti axioma est, omne id quocunque rei alicui adest, adesse vel ab ipsa rei natura, vel à causa externa. Causam quippe externam voco omnem eam, quæ ab ipsa rei natura distinguitur. Certe si quis querat, cur triangulum habeat angulos duobus rectis æquals

quales, nulla alia responsio est, quam Triangulum hoc habere à semetipso, à sua natura, hoc est, hanc proprietatem ex ipsa Trianguli natura necessario sequi. Si quis vero quærat, cur Triangulum moveatur, cùm neutquam motus ex Trianguli natura sequatur, eo quod Triangulum in quiete positum concipiamus facile, manifestum est hanc causam à Natura Trianguli distinctam, hoc est, externam esse. Quod ut hoc in exemplo obtinere certum est, sic idem facile liquet, de quolibet attributo, proprietate, accidente, sive, ut cum *Lucretio* loquar, de quibuslibet *conjunctionis* aut *eventis* refutum. Adesse nimis ea, vel quia Natura rei postulat, vel quia, non postulante Natura, causa quæpiam externa ea cum ipsa re communicat.

L X I.

Cui equidem effato consecutarium est, omnē id quod existit, aut existere à se, à sua natura, aut existentiam suam mutuari ab alio. Neque enim quocunque etiam de attributo agam ullā orietur differentia. Existentia adest rei. Quero à qua causa? Cum enim existentia procul dubio aliquid ponat, causam veram ut habeat necesse est omnino. Illa igitur aut ipsam rei existentis erit natura, aut quidpiam ab illa natura distinctum. Tertium quippe dari nullo modo potest.

D 2

Neque

LXII.

Neque vero quo minus huic veritati sua luce manifestissimæ firmam præbeam assensionem efficit multorum & magnorum etiam virorum auctoritas, negantium quidpiam sui ipsius causam efficientem esse posse. Est etenim meo quidem judicio tota hæc contentio in verbi posita controversia, cum utraque pars sententiis convenient, verbis discrepant. Qui enim asserunt nullum effectum à se posse produci, quia eadem foret causa cum effecto, manifeste loquuntur non de omnibus causis, sed de illis quæ ab ipso effecto sunt diversæ. Nec est quod existimes omnes quotquot sunt, effectrices causas ab effectis distingui. Quid enim? contineturne in definitione seu natura causæ & effecti, ut alterum sit distinctum ab altero? aut si hoc non continetur, qua ratione de natura causæ & effecti affirmas, quod in eorundem natura non comprehenditur? Quid autem, quæso, aliud præcise est causam esse, quam effectum ex ea sequi, aut effectum esse, quam sequi ex causa? ita ut inter ea quæ ex se invicem necessario sequuntur, semper sit causæ & effecti ratio. Quid autem manifestius, quam idem sequi ex seipso, attributa sequi ex natura rei, cum qua tamen unum idemque constituunt?

Quæ

L X I I I.

Quæ quidem assertio ejus evidentiæ est, ut illi ipsi quibuscum hic agimus, distinctionem inter omnem causam efficientem, ejusque effectum ponere non sustineant. Nam quid vulgarius, quam ab omni tam *Logicorum* quam *Metaphysicorum* grege, causam efficientem dividi in emanativam, ut loquuntur, & activam? Quæ autem ipsis *causa emanativa* est? Nonne ea quæ effectum producit sine ulla actione? ita ut ignis (hæc enim vulgata sunt exempla) producit calorem, qui in igne est, & ut forma suas producit proprietates, quæ ex forma emanant & fluunt. Quæ cum omnes ita doceant, nonne vel hoc ipso perspicue ostendunt agnoscere sese effectrices causas ab effecto non discrepantes? Etenim si forma suarum proprietatum causa est efficiens, trianguli sive forma sive natura, juxta ipsos causas erit, cur maximum latus opponatur maximo angulo, quod tamen attributum ab ipsa trianguli natura nostro duntaxat discrepare concipiendi modo, reipsa vero neutquam distingui res ipsa loquitur.

L X I V.

Quibus equidem in casibus si admittant causas, quas vocant *emanativas*, causas ab effecto non discrepantes, atque adeo effecta quæ sunt à se ipsis, cur quæso piaculum existimant assicerere, D 3 existere

existere quidpiam à semetipso? Neque enim ultima dispar ratio est. Nam eodem modo, ut maximum latus opponi maximo angulo est attributum trianguli, ita existere est attributum illius rei, quæ est à se; & ut illud ex natura trianguli, à qua non differt, necessario sequitur, sic & existentia, quæ eadem est cum natura rei quæ est à se, cum eadem natura connexionem habet necessariam.

L X V.

Neque vero recte contendunt, nihil posse esse à se, ut loquuntur, positive, sed negative tantum, eo quod non sit ab alio. Quasi vero à se esse inferat contradictionem? Quasi id quod à se esset, necessario fuisse antequam esset? Hac enim ratione argumentantur, causa significat id quod dat esse, effectum id, quod accipit. Nemo autem accipit esse, id quod jam habet; cur enim acciperet? Præterea causa non potest effectum producere, nisi existat. Effectum autem ubi existit, nulla causa opus habet. Atque adeo necessarium videtur causam existere, effectum non existere; ex quo sequitur inter causam & effectum diversitas. Ad quæ equidem facilis omnino est responsio, cum tota hæc difficultas solo nostro concipiendi, ratiocinandi que fundata sit modo.

L X V I.

Ea siquidem imbecillitas humani intellectus
est

est, ut nequeat cujuscunque etiam rei naturam, & omnia quæ in ea sunt, unico conceptu apprehendere intelligereque. Quod autem illa unico non valet, id pluribus præstare & exequi jure merito tentat, sicque unam eandemque rei etiam individuæ naturam pluribus sibi proponit conceptibus, qui utut diversi revera sunt conceptus, repræsentant tamen unam eandemque rei *naturam*, licet propter diversitatem conceputum diversa vulgo, nec male, dicantur ejusdem rei attributa, aut proprietates. Sic trianguli naturam diversis omnino contemplor conceptibus; vel enim concipio tanquam figuram trium laterum, vel tanquam figuram, cuius maximum latus opponitur maximo angulo, vel deinde ne plura enumerem, tanquam figuram cuius anguli duobus rectis sunt æquales. Diversos hosce conceptus esse vel ex eo liquet, quia unum ex hisce attributis de triangulo possum noscere, non cognitis reliquis. Unius autem solummodo rei conceptus esse negari nequit quia soli triangulo convenient, ex ejus natura necessario sequuntur, & tum cum eadem, tum secum invicem reciprocantur.

L X V I I.

Inter hæc autem attributa, inter quæ, ipsam rem si spectemus, nulla est diversitas, mens nostra suo concipiendi modo diversitatem quandam facit. Quanquam enim illa eodem modo convenient rei, solet tamen mens nostra u-

num ex hisce concipere, tanquam primarium, vel quia primo menti occurrit, vel quia faciliorem reliquorum deductionem præbet, quod ipsam rei naturam vocat, & ex quo reliqua, quæ instar attributorum concipit, necessario sequi demonstrat, non quod hæc non æque ac illud rei naturam constituant, sed quod talis ordo sit nostræ quam hebemus de rebus cognitionis. Ex quo & illud fluit, illud primarium quod est nostræ cognitionis & ratiocinij omnis de re fundamentum à nobis concipi tanquam causam efficientem illarum proprietatum, quas ex ea deducimus, concludimusque; quod ipsum sufficit ad id quod nobis nunc est præ manibus.

L X V I I I.

Etenim si recte, nemine dissentiente, attributa à rerum natura, à qua tamen non differunt, effici producique dicimus, quidni liceat idem dicere de existentia eo quidem in casu, quo est rei, ex cuius natura necessario fluit, attributum. Quidni unum & idem possum concipere, & tanquam esse dans & tanquam accipiens? Quidni unam eandemque rem reipsa duobus possum conceptibus, qui diversa constituere dicantur rei attributa, ita concipere, ut concipiám alterum esse suum dari alteri, & alterum ab altero accipere, hoc est, alterum esse alterius causam? licet revera inter hæc duo attributa, quatenus ipsa in re sunt, nulla sit differentia.

Neque

L X I X.

Neque vero est quod urgeant causam effecto tempore priorem esse debere: Tantum enim abest hoc ut verum sit, ut contemplati necessarium qui est inter causam & effectum nexum, & sine quo causa non esset causa, planum fiat, causam quatenus causa est, tempore effecto priorem nullo modo esse posse. Quid enim evidenter quam id quod omnes confitentur, Posita causa poni effectum, & sublata tolli, quæ sane reciprocatio omne excludit temporis discrimen. Hæc autem cum causæ propria sit, nec minus tamen conveniat omnibus attributis quæ eadem sunt cum re, cuius sunt attributa, quid est quæso cur negemus idem esse posse ratione sui ipsius, quod est causa ratione effecti?

L X X.

Esse itaque à se non tantum est *non esse ab alio*, quanquam & hoc includit, sed habere in semetipso, in sua natura certum aliquod & reale fundamentum, propter quod existat necessario. Tringulum à se habet angulos duobus rectis æquales, non quod illa proprietas à nihilo sit, sed quod habeat in ipsa Trianguli natura fundamentum, sive quod aliquid reale sit in Triangulo, ex quo ea proprietas fluit. Sic cum ens aliquod à se esse dicimus, nihil aliud dicimus quam ens illud in sua natura continere perfectiones

D 5

nes

nes veras, quæ fundamentum sint necessariæ existentiæ. Neque enim fieri potest ut existentia fluat à negatione quadam, quia cum reale quiddam sit, realem quoque perfectionem prò causa requirat necesse est. Quæ itaque si in rei non continetur natura, aut nulla sane erit, quo quid absurdius? aut res erit ab alio. Totum itaque hocce huc redit, eos qui afferunt nihil esse à se, sed id quod nos à se esse dicimus interpretantur per non esse ab alio, aut per hoc non esse ab alio intelligere meram negationem, sicque loqui absurdissima, nihil statuentes veræ rei, veræ existentiæ causam; aut aliquid in ipsa re intelligere positivum quod sit existentiæ causa, sicque nobiscum loqui consentanea.

L X X I.

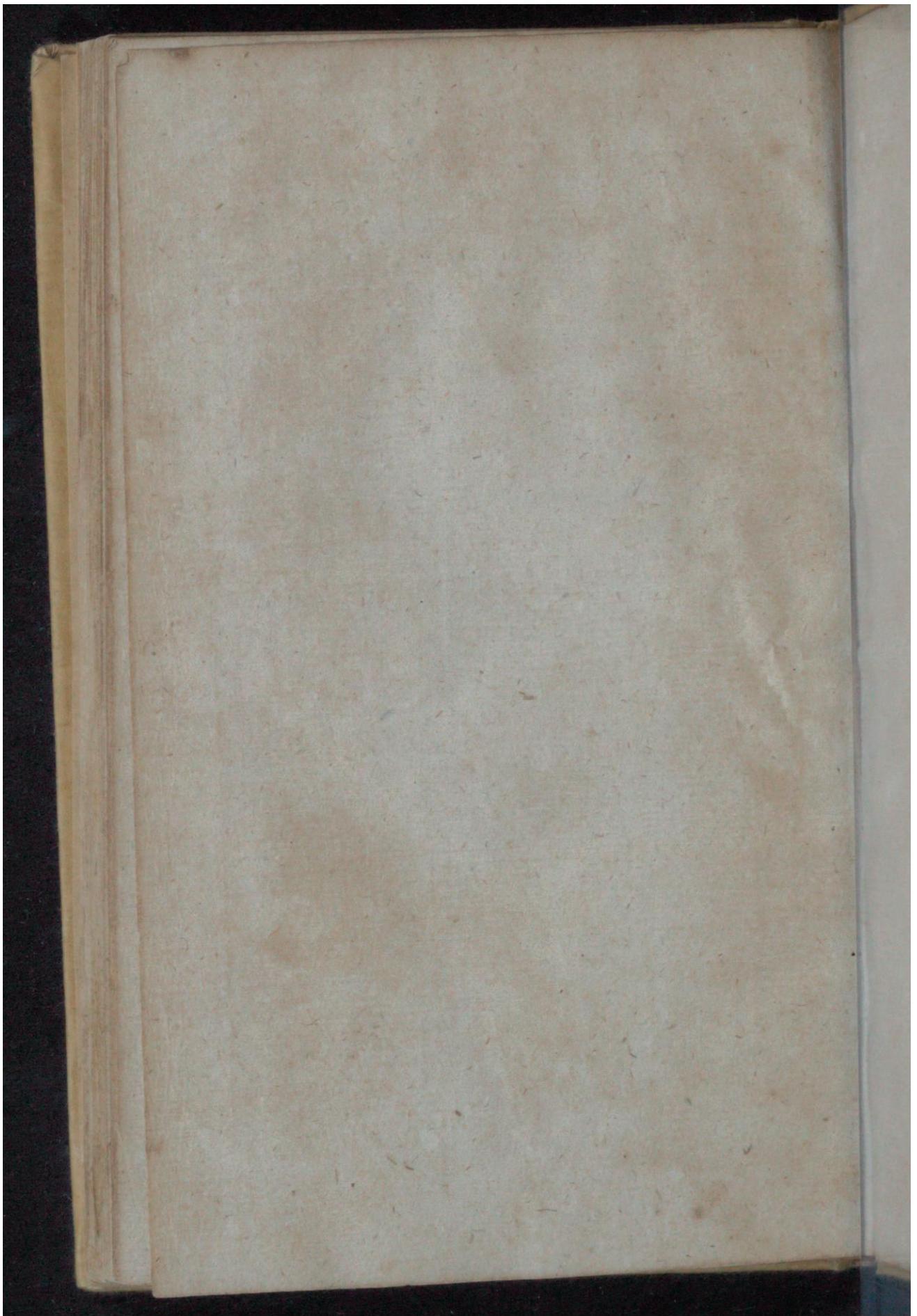
Ut autem ad rem redeam, à qua paululum videor digressus, non difficile equidem est demonstrare dari aliquid quod sit à se. Nihil enim evidenter esse potest, quam fieri non posse ut *omnia quæ sunt, ab alio sunt*. Daretur enim necessario aliud quidpiam præter ea *omnia quæ sunt, id scil. à quo effent omnia*. Supponamus, ut res intelligatur clarius, omnes omnino res, quæ jam hoc ipso temporis momento existunt, certo quodam numero comprehendi, ex. gr. centenario. Manifestum equidem est, vel unum vel plura ex illis centum esse à se. Si enim quis velit illa omnia ab alio esse, causam à se diversam requirere, non res ipsa clamat,
præter

præter illa centum, quibus omnia supposu*z* contineri, dari aliud quidpiam, à quo sint illa centum, hoc est, numero illo centenario omnes res quæ jam sunt nequaquam contineri, quod est contra hypothesis.

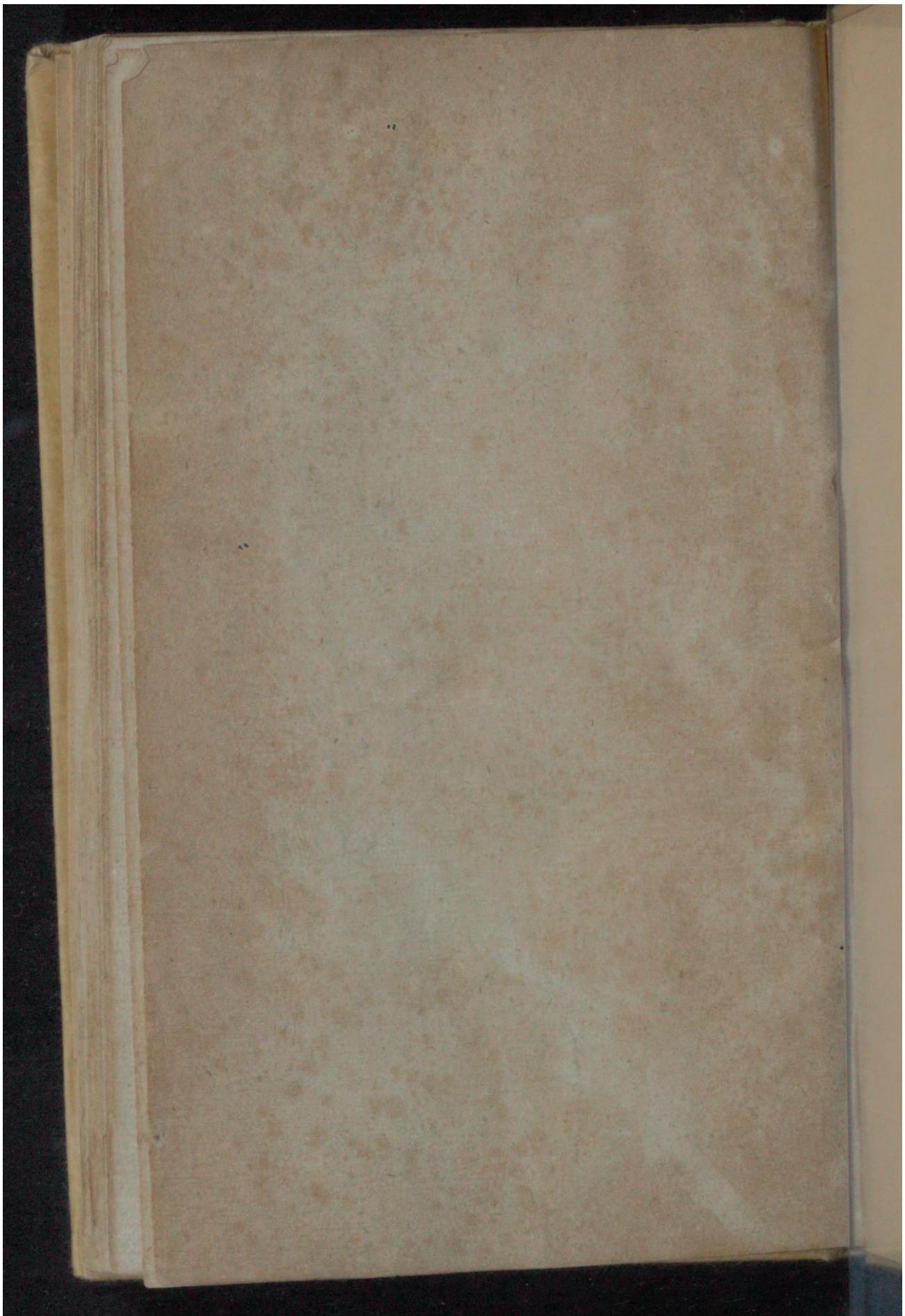
L X X I I.

Datur igitur necessario ens aliquod quod est à se, hoc est, datur Deus. Dei enim attributa, perfectionesque divinas illi rei quæ suam existentiam sibi debet necessario competere, facile est demonstratu.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1160 G 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1160 G 42

